

Täysistunto

Tiistai 16.4.2024 klo 13.59—15.23

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaitain 34 g §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 1/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 5/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Vornanen.

Keskustelu

15.03 **Timo Vornanen ps:** Arvoisa rouva puhemies, hyvät kansanedustajakollegat! Suomalaisen päättäjän tärkein tehtävä on huolehtia suomalaisten ihmisten, yritysten ja elinkeinoelämän hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Olen todella iloinen siitä, että tämä esitys on edennyt nopeasti. Tästä haluan kiittää koko eduskuntaa.

Vuoden 2023 kansallisessa riskiarviossa todetaan, että Suomen turvallisuustilanne on haastavampi ja hankalammin ennakoitavissa kuin kertaakaan sitten kylmän sodan loppumisen jälkeen. Jokainen meistä tietää, että turvallisuusympäristömme on muuttunut perustavanlaatuisesti eikä aiempaan ole paluuta ainakaan tällä vuosikymmenellä. Rajat ovat se keskeinen este, joka suojaa suomalaisten elämäntapaa ja kaikkia kansalaisia. Pitkä maastoraja Venäjän kanssa edellyttää valvonnan näkökulmasta merkittäviä panostuksia erityisesti henkilöstön osalta.

Talven ja kevään mittaan myös julkisuudessa on keskusteltu runsaasti siitä mahdollisuudesta, että Suomeen kohdistuisi aiempaakin laajamittaisempaa maahantuloa. Tämä tarkoittaisi merkittävää henkilöstötarpeen lisääntymistä rajalla. Kannatan lämpimästi sellaisia esityksiä, jotka parantavat Rajavartiolaitoksen kykyä varautua kaikkiin olosuhteisiin. Tämä esitys tarjoaa Rajavartiolaitokselle joustavuutta henkilöstön käyttöön mahdollisissa häiriötilanteissa tai sellaisiin varauduttaessa.

Jatkossa nopeasti kehittyvässä tilanteessa Raja- ja merivartiokoulussa opiskelevia kadetteja voitaisiin ohjata avustaviin ja vaarattomiin tehtäviin, jotta kokeneempi varsinainen henkilöstö voitaisiin vapauttaa vaativampien tehtävien hoitoon. Opintojensa loppuvaiheessa olevia kadetteja voitaisiin myös nimittää määräaikaisesti nuoremman upseerin sotilasvirkaan. Tilapäiset apuvoimathan ovat osoittautuneet kullannarvoisiksi vaarattomissa tehtävissä aiemminkin, kun mietitään vaikkapa virka-aputilanteita, joissa varusmiehet ovat olleet avustamassa.

Suojelupoliisiin mukaan suomalaisiin viranomaisiin pyritään kohdistamaan aiempaa enemmän tiedustelutoimintaa ulkomailta käsin. Yksi tapa on pyrkiä tiedustelemaan viran-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2024 vp

hakuprosesseja, joissa esimerkiksi hakijoiden ansioluettelot saattavat epäsuorasti paljastaa tärkeitä tietoja joko viranomaisesta tai hakijoista. Tämä nyt esillä oleva esitys estää tällaisen mahdollisuuden.

Esityksellä avataan myös mahdollisuus uusien siviilivirkojen perustamiseen Rajavartiolaitykselle ja tietyissä tapauksissa myös mahdollisuus niiden täyttämiseen ilman että niitä julistetaan haettavaksi. Siviilivirkojen käyttäminen voi tulla tarpeeseen esimerkiksi tietojärjestelmiin liittyvissä tapauksissa.

Kunnioitettu rouva puhemies! Olen tyytyväinen, että tänä keväänä on käsitelty ja tul-laan käsittelemään runsaasti Suomen turvallisuutta parantavia lakiesityksiä, jotka myös pyritään saamaan nopeasti voimaan. Myös tämän kyseisen esityksen on tarkoitus tulla voimaan kesäkuun alussa. Lainsäädäntömme täytyy pysyä ajan tasalla, kun maailma muuttuu ja meihin pyritään vaikuttamaan uusilla tavoilla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Zyskowicz.

15.07 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Tämä laki on tarpeen, ja edellinenkin puhuja toi esiin näitä tähän tarpeeseen liittyviä näkökohtia. Itse käytän tämän puheenvuoron ennen kaikkea kiirehtiäkseni hallituksessa nyt viimeistel-tävänä olevan rajaturvallisuuslain antamista eduskunnalle. En kiistä tähän poikkeukselli-seen lakiin liittyviä oikeudellisia haasteita, enkä tietystikään voi kiistää niitä käytännön haasteita, jotka olisivat väistämättä edessä, mikäli tätä puheena olevaa rajaturvallisuusla-kia jouduttaisiin joskus käytännössä soveltamaan.

Miksi tällaista lakia hallituksen piirissä valmistellaan? Siksi, että Venäjä on tätä nykyä entisten kommunistien johtama rosvovaltio, eikä pidä lainkaan aliarvioida Venäjän halua ja kykyä aiheuttaa monenlaista haittaa Suomelle ja koko Euroopalle. Venäjähän omasta mielestään käy tällä hetkellä sotaa koko Eurooppaa vastaan, ja sen takia tällaisiin hybridi-hyökkäyksiin myös Suomea vastaan tulee pyrkiä varautumaan. Tässä rajaturvallisuuslais-sahan on kyse juuri varautumisesta, koska tavoitteenahan on ennen kaikkea pyrkiä ennalta estämään Venäjää käyttämästä kolmansien maiden kansalaisia, niin sanottuja turvapaikan-hakijoita, aseena Suomea vastaan. Siis tämän rajaturvallisuuslain tavoitteena on ennalta es-tää tällaista toimintaa. Me tarvitsemme tämän lain, me laitamme sen hyllylle, ja vasta, jos tilanne sitä vaatii, ottaisimme sen käyttöön. Käyttöön ottaminen ei ole minkään matalan kynnyksen takana, vaan siinä vaaditaan tiettyjä edellytyksiä ja myös tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yhteinen näkemys tästä lain käyttöön ottamisesta.

Tämä ennaltaehkäisy toimisi siten, että me lähettäisimme Moskovaan viestin, että mikä-li pyritte puskemaan maastorajan yli kolmansien maiden kansalaisia tavoitteena aiheuttaa Suomelle haittaa, aiheuttaa haittaa meidän sisäiselle kansalliselle turvallisuudelle, aiheut-taa haittaa koko Euroopalle, niin me emme ole kädettömiä, vaan meillä on välineet, joilla me voimme pyrkiä estämään tätä haitantekoa. Siis tällaisen viestin haluamme lähettää Moskovaan. Samalla haluamme lähettää viestin lähtömaihin, Jemeniin tai Syyriaan tai Ira-kiin tai Somaliaan, että Suomen raja ei ole auki ja Venäjälle ei kannata mennä siinä tarkoi-tuksessa, että sieltä olisi helppo Suomen rajan kautta päästä eteenpäin Schengen-alueelle.

Mehän emme tiedä, mitkä kaikki motiivit vaikuttavat Venäjän johtoon, että he ovat ryh-tyneet tällaiseen hybridihyökkäykseen Suomea vastaan, mutta me tänä päivänä tiedämme, että kun päätimme näiden raja-asemien sulkemisesta, niin se toimi ennalta estävästi. Sen jälkeen, kun ne suljettiin, ei Venäjä ole puskenut näille suljetuille raja-asemille satoja tai

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2024 vp

tuhansia turvapaikanhakijoita. Näin voimme sanoa tänään. Voi olla, että huomenna tilanne on jo toinen. Mutta samanlaiseen, samankaltaiseen ennalta estävään vaikutukseen me pyrimme säätämällä tämän rajaturvallisuuslain, ja haluan kiirehtiä hallitusta viimeistelyssä, jotta laki mahdollisimman pian saataisiin eduskuntaan, koska lumet sulavat ja riski maastorajan yli tapahtuvasta Venäjän hybridihyökkäyksestä kasvaa joka päivä.

Tämä lainvalmistelu ja lausuntokierros on luonnollisesti saanut osakseen hyvin paljon arvostelua ennen kaikkea juridiikan asiantuntijoilta ja myös kansalaisjärjestöiltä. Se on ymmärrettävää. Juridiikan asiantuntijoiden tehtävänä — näin he kokevat — on arvioida asiaa ennen kaikkea suhteessa kansainvälisiin sopimuksiin ja sivuuttaen mahdolliset Suomen kansalliseen turvallisuuteen liittyvät näkökohdat. Sama koskee näitä kansalaisjärjestöjä, joita nyt tarkoitan. Tarkoitan Amnesty Internationalia tai Pakolaisapua tai muita pakolaisten hyväksi toimivia kansalaisjärjestöjä. Myös niiden roolina, ainakin heidän omasta näkökulmastaan, on nimenomaan ajatella näitä henkilöitä, joita tässä hyväksikäytetään, eikä ajatella esimerkiksi sitä haittaa tai riskejä, mikä Suomen kansalliselle turvallisuudelle voisi tällaisesta ilmiöstä seurata.

Mutta mikä on meidän poliittisten päättäjien tehtävä? — Ja nyt tarkoitan poliittisilla päättäjillä sekä hallituspuolueiden kansanedustajia että oppositiopuolueiden kansanedustajia. — Meidän tehtävämme on ajatella asiaa myös Suomen kansallisen turvallisuuden kannalta. Totta kai Putinille on voitto jo se, jos joutuisimme säätämään lain, jossa joudumme jättämään solmimamme kansainväliset sopimukset vähemmälle huomiolle. Mutta meidän velvollisuutemme on kuitenkin tällainen laki säätää, jos koemme, että me tarvitsemme tällaisen lain työkalupakkiimme, jotta voimme mahdollisimman hyvin tällaisessakin ajateltavissa olevassa tilanteessa varjella Suomen kansallista turvallisuutta, joka on kuitenkin meidän keskeisimpiä — ellei keskeisin — tehtäviä. Näin ollen vetoan kaikkiin kansanedustajiin yli puoluerajojen, että tälle lakihankkeelle annettaisiin tukea.

Olen itse jonkin verran hämmentynyt siitä, että Rajavartiolaitoksen jotkut juristit ovat nähneet, että tällaiseen lakiin liittyisi heidän kannaltaan joitakin ongelmia, kun ei tietäisi, mitä lakia pitäisi soveltaa. Suomen juridiikka ja juridiikan pitkä perinne antavat kyllä heillekin vastauksen: tuoreempi laki menee vanhemman lain edelle, ja erityislaki menee yleisen lain edelle.

Rouva puhemies! Toivon, että tähän lakiin ei nyt viimeistelyvaiheessa porattaisi sellaisia reikiä tai tehtäisi sellaisia pehmennyksiä, jotka vähentävät tämän lain ennalta estävää merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

15.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä ehdotettu lakiesitys, joka nyt on tullut mietinnön muodossa tänne suureen saliin toiseen käsittelyyn, on hyvin tehty, ja olemme erinomaisen mietinnön saaneet hallintovaliokunnan hyvän työn jälkeen. Kiitoksia siitä.

Perustuslakivaliokunta, missä myös istun jäsenenä, tutki tätä lakia huolella, ja todettiin, että tämä laki ei tarvitse mitään poikkeusmenettelyä: voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

On tärkeää, että tällaisena aikana, mitä nyt Suomessa tällä hetkellä elämme, tämän hybridivaikuttamisen aikana, välineellistetyn maahantulon estämiseksi on tällainen laki, jolla Rajavartiolaitos pystyy siviilivirkoihin nopeasti nimittämään henkilöitä ilman nor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2024 vp

maalia viran auki julistamisen menettelyä, joka koskee tietenkin normaaleja virkatilanteita aina. Mutta tässä tapauksessa, kun tarve on, pystytään joustavasti nämä asiat hoitamaan ja apu saamaan silloin, kun sitä tarvitaan.

Olen ollut hyvin iloinen siitä, että tähän saakka eduskunnan yhteinen tuki tälle erittäin tärkeälle asialle Suomen turvallisuuden varmistamiseksi on toiminut aukottomasti, ja toivoisin, että tämä jatkossakin toimii näin. Nythän meillä on tulossa välineellistetyin maahan-tulon estämiseksi tehty, vielä käsittelyssä oleva laki, joka tulee tähän saliin. Toivon, että siinäkin olisimme mahdollisimman yksimielisiä, koska olemalla yksimielisiä annamme ulospäin Suomesta viestin, että me haluamme toimia niin, että Suomen turvallisuus säilyy. Eihän meillä eduskunnalla muuta tehtävää oikeastaan... Se tärkein tehtävä on pitää Suomi kunnossa ja nimenomaan niin, että voimme uskoa siihen, että Suomen valtio pystyy turvaamaan kansalaisten tavallisen elämän ilman, että ulkopuoliset voimat pystyvät sitä uhkaamaan. Sehän on itsenäisen valtion tärkein tehtävä.

Lopuksi, arvoisa rouva puhemies, toivon vielä: Luin tuossa viikonloppuna lehdistä, että nythän rakennetaan raja-aitoja. — Tämä liittyy tähän rajaturvallisuuteen olennaisesti. — Rajavartijat ja myös heihin liittyvä henkilöstö, koskee poliisiakin, valvovat rajan turvallisuutta ja sitä, että Suomeen ei tulla laittomasti. Nythän sinne rakennetaan niitä aitoja sovitun mukaan. Kun huomasin, että myös Pohjois-Karjalaan on tulossa pienehkö pätkä sitä aita, niin ihmettelin sitä, kun siellä on hyvin pitkä menettely: kuullaan ja selvitetään niin, että koko kesäkausi menee niihin selvittelyihin. Taisi olla lehtitiedon mukaan niin, että rakentamiseen päästään vasta marraskuussa. Kyllä minä tätä pikkuisen ihmettelen, koska kysymyksessähän on vain maanomistajien ja Rajavartiolaitoksen välinen sopimus eli sopimusoikeudellinen ongelma. Ei siinä nähdäkseen kuulemisia tarvitse järjestää. Jos vaikka edustaja Zyskowiczilla ja minulla olisi vierekkäiset maatilat ja sovittaisiin, että väliin rakennetaan aita, niin mehän rakennettaisiin se. Siinä ei kestäisi kuin... Mitään syytä siihen aitaan ei ole, mutta käytin tätä ontuvana esimerkkinä. Toivoisin, että kun tällainen valtion turvallisuutta koskeva homma on, niin se pantaisiin nopeasti toimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi vielä, ihan lopuksi: Kun Euroopan unionin komission johtaja tulee Suomeen vierailulle, niin toivoisin, että nyt maan hallitus tomerasti luovuttaisi Ursula von der Leyenille selkeän hakemuksen siitä, että Euroopan unionin rahastoista, rajavalvontavirastosta — tai mistä ne rahat tulevatkaan, unionin kassasta kuitenkin — saataisiin reilu potti sitä varten, että näitä rakenteita saataisiin kerralla kuntoon, koska sehän on Schengenin ulkorajalla, se on myös Euroopan unionin omaa turvallisuutta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.18 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä asiasta käytiin varsin hyvä keskustelu täällä täysistuntosalissa ykköskäsittelyn yhteydessä, missä nostettiin tiettyjä asioita esille.

Äsken edustaja Hoskonen käytti erinomaisen puheenvuoron siitä, minkälaisia käytännön pulmia ei saisi syntyä tärkeissä asioissa. Olen ymmärtänyt, että kollega Hoskonen on EU:n itäisin kansanedustaja — tämän puheenvuoron painoarvo tuli ehkä silläkin lisällä tässä vielä. [Hannu Hoskonen: Kyllä!]

Kun näin, että edustajakollega Ben Zyskowicz tulee tämän asian käsittelyyn mukaan, arvelinkin hänen käyttävän puheenvuoron tästä laajemmasta kokonaisuudesta. Itse en lähde

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2024 vp

nyt tähän rajaturvallisuuslakikeskusteluun, sen aika tulee olemaan, ja voin tässä yhteydessä sanoa, että olen hyvin pitkälti kuitenkin niillä samoilla linjoilla tässä asiassa kuin Zyskowicz äsken omassa puheenvuorossaan oli.

Vakavissa asioissa ei varmasti olisi yhtäänkään leikinlaskun paikka, mutta kun kunnioitetulle SDP:n aikaisemmalle puheenjohtajalle Pertti Paasiolle, joka omasi erinomaisen huumorintajun, aikanaan kerrottiin ulkomaalaisten taholta, että teillä suomalaisillahan on se yli 1 300 kilometrin raja itänaapurin kanssa, niin hän vastasi hetken mietittyään, että hyvä, että meillä on se raja.

Tässä keskustelussa silloin ensimmäisen käsittelyn aikana nousi esille myös voimassa olevan JTS:n, siis julkisen talouden suunnitelman, sisältämä huoli Rajavartiolaitoksen resursseista. Nehän ovat alenevat. Osittain se selittyy sillä, että siellä tietyt suuret investoinnit ovat nelivuotiskauden alkuvaiheessa painotetusti, ja nyt kun kehysriihessä asioita käsitellään ja se johtaa sitten uuden JTS:n valmisteluun, niin olemme kyllä sitä mieltä, että rajaturvallisuuden resurssit pitää myös turvata ja sen tulee näkyä siellä JTS:ssä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 1/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.